

طرح جامع تقویت وحدت ملی و امنیت پایدار با محوریت حوزه‌های علمی

تهیه و تنظیم: گروه‌ها و تشکل‌های اجتماعی، سیاسی و تبلیغی

مرداد ماه ۱۴۰۴

مقدمه:

فلسفه ورود: حوزه علمیه به مثابه یک نهاد ریشه‌دار در فرهنگ ایرانی-اسلامی، صرفاً یک مرکز آموزشی نیست، بلکه یک «نهاد اجتماعی» است که می‌تواند با تکیه بر سه سرمایه اصلی خود در این طرح نقش آفرینی کند:

۱. سرمایه معنوی: ارائه مبانی نظری و دینی برای وحدت، برادری و عدالت.
۲. سرمایه انسانی: شبکه گسترده روحانیون، طلاب و مبلغین در سراسر کشور، به‌ویژه در مناطق قومی و مرزی.
۳. سرمایه اجتماعی: اعتماد تاریخی بخشی از مردم به نهاد روحانیت به عنوان ملجأ و راهنمای حل مشکلات.

۱. تقویت گفت‌وگوی بین‌قومی و اعتمادسازی (نقش حوزه: بستر ساز و میانجی معنوی)

نقش حوزه علمیه:

- تأسیس "مرکز گفت‌وگوی ادیان و مذاهب اسلامی": حوزه علمیه قم و مشهد می‌توانند با ایجاد این مرکز، به صورت نهاده‌شده، میزبان نشست‌های دائمی با علمای طراز اول اهل سنت، نخبگان دانشگاهی و سران ایلات و اقوام باشند. خروجی این نشست‌ها می‌تواند "منشورهای اخوت" و "بیانیه‌های مشترک" در پاسخ به چالش‌های ملی باشد.
- ترویج "فقه وحدت": تدوین و ترویج مبانی فقهی و قرآنی وحدت و احترام متقابل (با استناد به آیه ۱۳ سوره حجرات: *إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا*) در دروس حوزوی و از طریق منابر.
- اعزام "مبلغان وحدت": اعزام روحانیون آموزش‌دیده و مسلط به فرهنگ و زبان اقوام مختلف به مناطق مرزی، نه با هدف تبلیغ یک‌سویه، بلکه با هدف شنیدن، درک متقابل و میانجی‌گری در اختلافات محلی.

ارکان همکار:

- مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی: همکاری در سطح بین‌المللی و ملی.
- وزارت کشور و وزارت اطلاعات: تسهیل‌گری و تأمین امنیت این گفتگوها.
- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی: حمایت از پروژه‌های فرهنگی مشترک.

۲. عدالت اقتصادی و توسعه متوازن (نقش حوزه: دیده‌بان عدالت و محرک خیر جمعی)

• نقش حوزه علمیه:

- گفتمان‌سازی عدالت علوی: استفاده از تریبون‌های نماز جمعه و منابر برای مطالبه مستمر از مسئولان جهت اجرای پروژه‌های زیرساختی در مناطق محروم و نظارت بر توزیع عادلانه منابع.

- **هدایت منابع مردمی:** تشویق و هدایت وجوهای شرعی، موقوفات و نذورات به سمت طرح‌های اشتغال‌زایی بومی و حمایت از کارآفرینان در مناطق کمتر برخوردار.
- **تشکیل "کمیته‌های حوزوی نظارت بر عدالت":** گروهی از طلاب و اساتید اقتصاد اسلامی می‌توانند با رصد شفافیت بودجه و پروژه‌های عمرانی، گزارش‌های مستقلی برای مراجع و افکار عمومی تهیه کنند.

• ارکان همکار:

- **دولت (سازمان برنامه و بودجه):** ارائه داده‌های شفاف برای نظارت.
- **مجلس شورای اسلامی (کمیسیون‌های اقتصادی و عمران):** دریافت گزارش‌ها و استفاده از آن‌ها در فرآیند قانون‌گذاری و نظارت.
- **بنیادهای بزرگ اقتصادی (مانند آستان قدس رضوی و بنیاد مستضعفان):** هم‌افزایی برای سرمایه‌گذاری در مناطق هدف.

۳. توانمندسازی نهادهای محلی (نقش حوزه: مربی اخلاق و تسهیل‌گر ارتباطات)

• نقش حوزه علمیه:

- **برگزاری دوره‌های "اخلاق مدیریتی و خدمت‌گزاری":** حوزه می‌تواند برای اعضای شوراهای شهر و روستا و مدیران محلی، دوره‌های آموزشی با محوریت تعهد، امانت‌داری، و مردم‌داری بر اساس سیره پیامبر (ص) و ائمه اطهار (ع) برگزار کند.
- **نقش امام جمعه به عنوان "حلقه وصل":** ائمه جمعه در هر منطقه می‌توانند نقش پل ارتباطی بین شوراهای محلی، مردم و مقامات بالاتر را ایفا کرده و صدای مردم منطقه را به گوش مسئولان برسانند.
- **حمایت معنوی از یگان‌های بومی:** روحانیون مستقر در مناطق می‌توانند با ارائه مشاوره و تقویت روحیه این یگان‌ها، به افزایش مقبولیت اجتماعی و کارآمدی آن‌ها کمک کنند.

• ارکان همکار:

- **وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها):** همکاری در برگزاری دوره‌های آموزشی.
- **نیروی انتظامی:** هماهنگی برای پشتیبانی معنوی از یگان‌های بومی.
- **قوه قضائیه:** ارائه آموزش‌های حقوقی به مدیران محلی با همکاری حوزه.

۴. مقابله هوشمند با تهدیدات امنیتی (نقش حوزه: فرمانده جهاد تبیین و واکنش‌ناسیون فکری)

• نقش حوزه علمیه:

- رهبری "جهاد تبیین": تولید محتوای عمیق و مستدل برای پاسخ به شبهات و شایعاتی که توسط رسانه‌های معاند با هدف ایجاد تفرقه قومی و مذهبی منتشر می‌شود. این محتوا باید از طریق شبکه مساجد، هیئات و فضای مجازی توزیع شود.
- ایجاد "مراکز پاسخگویی به شبهات اعتقادی و سیاسی": این مراکز می‌توانند به صورت تخصصی به خنثی‌سازی ایدئولوژی‌های افراطی (تکفیری) و تجزیه‌طلبانه بپردازند.
- فعال‌سازی شبکه "مؤمنین هشداردهنده": روحانیون محلی می‌توانند با همکاری ریش‌سفیدان، بدون ایجاد فضای پلیسی، تحرکات مشکوک و نفوذ عناصر مخرب را شناسایی کرده و به نهادهای ذی‌صلاح اطلاع دهند، در حالی که بر تفکیک اعتراض از اغتشاش تأکید می‌کنند.

• ارکان همکار:

- شورای عالی امنیت ملی و شورای عالی فضای مجازی: تعیین استراتژی‌های کلان.
- وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه: تبادل اطلاعات و هماهنگی در شناسایی تهدیدات.
- صدا و سیما: تولید و پخش برنامه‌های مشترک برای افزایش سواد رسانه‌ای.

۵. بازتعریف هویت ملی فراگیر (نقش حوزه: نظریه‌پرداز هویت اسلامی-ایرانی)

• نقش حوزه علمیه:

- نظریه‌پردازی "حکمت ایرانی-اسلامی": تبیین این نظریه که تنوع اقوام در ایران، نه تنها با اسلام در تضاد نیست، بلکه تجلی حکمت خداوند و بستری برای رشد و تکامل فرهنگی است.
- احیای مفاخر مشترک: معرفی و تجلیل از دانشمندان، عرفا و قهرمانان ایرانی که از اقوام مختلف برخاسته‌اند و در عین حال به فرهنگ اسلامی-ایرانی خدمت کرده‌اند (مانند فارابی، خواجه عبدالله انصاری، و علمای بزرگ اهل سنت).
- همکاری در تدوین کتب درسی: ارائه مشاوره به وزارت آموزش و پرورش برای گنجاندن تاریخ، فرهنگ و ادبیات همه اقوام به شیوه‌ای وحدت‌آفرین و هویت‌بخش در متون آموزشی.

• ارکان همکار:

- وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم: بازنگری در محتوای آموزشی.
- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی: حمایت از تولید آثار هنری و ادبی در این زمینه.

○ **فرهنگستان زبان و ادب فارسی:** پاسداری از زبان فارسی به عنوان میراث مشترک و عامل وحدت، در عین احترام به زبان‌های محلی.

۶. راهکارهای عملیاتی (نقش حوزه: بازوی اجرایی و معنوی)

- **طرح محافظان محلی (پاسداران هویت):** طلاب جوان و بومی هر منطقه می‌توانند در کنار سایر جوانان، آموزش‌های لازم را ببینند. نقش حوزه، تزریق انگیزه معنوی و تبیین اهمیت حفاظت از میراث فرهنگی به عنوان یک "وظیفه شرعی و ملی" است.
- **ستاد مشترک اطلاعات اقوام:** امام جماعت هر مسجد یا روحانی معتمد هر منطقه، می‌تواند به عنوان "امین" و "نقطه اتصال" بین ریش‌سفیدان و نهادهای امنیتی عمل کند تا هم اطلاعات به درستی منتقل شود و هم از سوءاستفاده‌های احتمالی جلوگیری گردد.
- **تیم‌های واکنش سریع فرهنگی:** این تیم‌ها با محوریت یک **روحانی محبوب و آگاه**، یک **هنرمند محلی** و یک **جامعه‌شناس** تشکیل می‌شوند. در هنگام بروز یک شایعه تفرقه‌افکن، این تیم بلافاصله در منطقه حضور یافته و با برگزاری گفتگوی چهره به چهره، اجرای یک برنامه فرهنگی (مانند شب شعر) و سخنرانی آرامش‌بخش، آتش فتنه را خاموش می‌کنند.

نکته محوری پایانی:

موفقیت این طرح در گرو آن است که حوزه‌های علمیه از یک نهاد صرفاً مذهبی به یک "نهاد راهبردی-اجتماعی" تحول یابند. این امر مستلزم آموزش طلاب متناسب با نیازهای روز، تعامل پویا با دانشگاه‌ها و نخبگان قومی، و پرهیز جدی از نگاه قیم‌مآبانه است. با مدیریت خردمندانه حوزه‌های علمیه به عنوان محور معنوی و با همکاری همه ارکان نظام، تنوع قومی ایران به قدرتمندترین ستون امنیت ملی و الگویی بی‌بدیل برای جهان اسلام تبدیل خواهد شد.